

ความเป็นมาของความร่วมมือทางวิชาการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณีไทย – จีน ระหว่าง กรมทรัพยากรธรณีและ State Oceanic Administration (SOA)

ความร่วมมือทางวิชาการว่าด้วยความร่วมมือทางทะเล ระหว่างกรมทรัพยากรธรณีกับทบวงกิจการมหาสมุทร (State Oceanic Administration: SOA) เริ่มจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ SOA เห็นชอบร่วมกันให้มีความร่วมมือทางด้านทะเล โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน (Phuket Marine Biological Center: PMBC) ได้ลงนามในความร่วมมือทางวิชาการกับ First Institute of Oceanography (FIO) หน่วยงานภายใต้สังกัด SOA เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2551 โดยได้ดำเนินโครงการความร่วมมือทางวิชาการครอบคลุมการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การกัดเซาะชายฝั่ง ระบบนิเวศสมุทรศาสตร์ และเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องทางทะเล ระยะเวลาดำเนินโครงการ 5 ปี นับตั้งแต่วันลงนาม โดยกรมทรัพยากรธรณีได้เข้าร่วมกิจกรรมและการประชุม ดังนี้

- การประชุมเชิงปฏิบัติการความร่วมมือวิทยาศาสตร์ทางทะเลไทย - จีน ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 2 - 4 มีนาคม 2552 ณ จังหวัดภูเก็ต
- การประชุมเชิงปฏิบัติการความร่วมมือวิทยาศาสตร์ทางทะเลไทย - จีน ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 19 - 21 เมษายน 2553 ณ เมืองชิงเต่า สาธารณรัฐประชาชนจีน
- การประชุมเชิงปฏิบัติการความร่วมมือวิทยาศาสตร์ทางทะเลไทย - จีน ครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 17 - 19 พฤษภาคม 2554 ณ จังหวัดภูเก็ต

กรอบความร่วมมือทางวิชาการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี ระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและ SOA ได้พัฒนาและทั้งสองฝ่ายเห็นชอบในการจัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) ว่าด้วยความร่วมมือทางด้านทะเลไทย – จีน ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศ ได้จัดพิธีลงนาม เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2554 ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข) และ Mr. Liu Cigui เป็นผู้ลงนาม สารสำคัญของความร่วมมือภายใต้บันทึกความเข้าใจฯ คือ การดำเนินงานสำรวจศึกษาวิจัยกระบวนการเคลื่อนที่ของตะกอนชายฝั่งในประเทศไทย และการบริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่กัดเซาะชายฝั่งทั้งในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยหน่วยงานภายใต้สังกัด SOA ที่ได้ดำเนินความร่วมมือทางวิชาการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณีว่าด้วยความร่วมมือด้านทะเลและชายฝั่ง ร่วมกับกรมทรัพยากรธรณี มีสองหน่วยงาน ได้แก่ สถาบันสมุทรศาสตร์ที่ 3 (Third Institute of Oceanography: TIO) และ Island Research Center (IRC)

ภายใต้กรอบความร่วมมือของบันทึกความเข้าใจฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ลงนามคำสั่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ 150/2555 ลงวันที่ 5 เมษายน 2555 แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมฝ่ายไทยตามบันทึกความเข้าใจฯ ว่าด้วยความร่วมมือทางทะเล โดยมีอธิบดีกรมทรัพยากรธรณีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นกรรมการ ทั้งนี้ อธิบดีกรมทรัพยากรธรณีได้มอบหมายรองอธิบดีกรมทรัพยากรธรณี (นายทศพร นุชอนงค์) เป็นกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีธรณีดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายโชติ ตราชู) ได้ลงนามในคำสั่งคณะกรรมการร่วมฝ่ายไทยตามบันทึกความเข้าใจฯ ว่าด้วยความร่วมมือด้านทะเล ที่ 1/2555 ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2555 เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานโครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างไทย - จีน ด้านทะเล ซึ่งมีผู้แทนกรมทรัพยากรธรณี (รองอธิบดีกรมทรัพยากรธรณี นายทศพร นุชอนงค์) เป็นคณะทำงาน ตลอดจน เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2556 ณ กรุงเทพมหานคร กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ SOA ได้ร่วมลงนามในแผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ. 2557 - 2561) เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานร่วมกัน

ภายใต้กรอบความร่วมมือตามบันทึกความเข้าใจฯ กรมทรัพยากรธรณีได้เข้าร่วมประชุมหารือความร่วมมือทางวิชาการด้านธรณีวิทยาทางทะเลและชายฝั่ง กับ TIO และ IRC โดย นายทศพร นุชอนงค์ รองอธิบดีกรมทรัพยากรธรณี และคณะประกอบด้วย นายสุรชัย ศิริพงษ์เสถียร ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรณี นายนิรันดร์ ชัยมณี นักธรณีวิทยาชำนาญการพิเศษ นายวิเชียร อินตะเสน นักธรณีวิทยาชำนาญการพิเศษ นายสมศักดิ์ วัฒนปฤดา นักธรณีวิทยาชำนาญการพิเศษ และนายอภิชัย กาญจนพันธุ์ นักธรณีวิทยาชำนาญการ ได้เข้าร่วมหารือกับ TIO ที่ Xiamen, Fujian เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2558 และร่วมหารือกับ IRC ที่ Pingtan, Fujian เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2558 โดยได้หารือเรื่องโครงการศึกษาวิจัยร่วม แผนการดำเนินโครงการในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ. 2558 – 2561) สรุบบนโดยสังเขปดังนี้

ปีที่ 1 (ปี พ.ศ. 2558) การวิจัยการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งและกระบวนการ (Research on Coastal Changes and Process) มีสองขั้นตอน คือ การเก็บและวิเคราะห์ตัวอย่าง และการสำรวจในภาคสนามร่วมของคณะทำงานทั้งฝ่ายไทยและจีนเพื่อให้ได้ข้อมูลของ aerial image, shoreline, beach profile, sediment sampling และ bathymetry

ปีที่ 2 (ปี พ.ศ. 2559) ศึกษาการเคลื่อนย้ายตะกอน (Sediment Transport) มีการดำเนินการ ดังนี้ (1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ ณ จ.จันทบุรี (2) การสำรวจภาคสนามโดยการวัดค่า hydrodynamics และ (3) การทำ numerical modeling หลังจากการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว

ปีที่ 3 (ปี พ.ศ. 2560) การประเมินชายฝั่ง ด้วยการเจาะเก็บตัวอย่างและการวิเคราะห์อายุตะกอน

ปีที่ 4 (ปี พ.ศ. 2561) การจำแนกและวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายฝั่ง

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2561 มติที่ประชุมสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติจีน ชุดที่ 13 (the 13th National People's Congress: NPC) เห็นชอบให้ประกาศก่อตั้งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ (Ministry of Natural Resources) เพื่อทดแทนกระทรวงที่ดินและทรัพยากร (Ministry of Land & Resources) ทบวงกิจการมหาสมุทร (State Oceanic Administration: SOA) และสำนักการสำรวจและแผนที่แห่งรัฐ (State Bureau of Surveying and Mapping) โดยการปรับโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐของจีนครั้งนี้ เกิดขึ้นพร้อมกับการสิ้นอายุของ MOU อย่างไรก็ตาม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทยกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้เห็นชอบร่วมกันที่จะดำเนินโครงการความร่วมมือฯ ในระยะที่ 2 ซึ่งจะร่วมกันศึกษาในหัวข้อ Integrated coastal management from ecology to geology บริเวณพื้นที่จังหวัดจันทบุรีและระยอง ซึ่งสถานะปัจจุบัน อยู่ระหว่างการนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ

นอกจากนี้ TIO ภายใต้สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและกรมทรัพยากรธรณีได้เห็นชอบร่วมกันให้จัดทำความตกลงระหว่างกัน จึงได้ร่วมกันร่าง MOU ว่าด้วยความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อร่วมกันศึกษากระบวนการชายฝั่งและธรณีพิบัติภัยชายฝั่ง การวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล การบริหารจัดการทรัพยากรชายฝั่ง โดยอยู่บนพื้นฐานองค์ความรู้ธรณีวิทยาทางทะเลและสมุทรศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการจำแนกและวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายฝั่งบนพื้นฐานตามหลักวิชาการที่ถูกต้องและการสร้างระบบข้อมูลฐานด้านธรณีวิทยาภาพถ่ายทางทะเลและชายฝั่งที่ทันสมัย สำหรับใช้ในการวางแผนบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรและวิศวกรรมทางทะเลและชายฝั่งให้ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดย MOU ดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับเป็นเวลา 6 ปี นับจากวันที่มีการลงนาม ซึ่งสถานะปัจจุบัน ได้ผ่านความเห็นชอบจากกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศเรียบร้อยแล้ว อยู่ระหว่างการเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นชอบต่อไป

ปี 2564 ร.ม.ว.ส. ได้ออกคำสั่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ 112/2564 ลงวันที่ 22 มีนาคม 2564 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมฝ่ายไทยตามบันทึกความเข้าใจฯ ว่าด้วยความร่วมมือทางทะเล โดยได้

ยกเลิกคำสั่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ 150/2555 (ข้อ 4.) โดยมีอธิบดีกรมทรัพยากรธรณีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการ

ปี 2564 กรมทรัพยากรธรณีได้เสนอร่างบันทึกความเข้าใจ กับ TIO ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นชอบ แต่รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายพงศบุณ ปองทอง) มีข้อกังวลในด้านที่เกี่ยวกับความมั่นคงทางทะเล จึงเสนอว่าให้นำ (ร่าง) บันทึกความเข้าใจฯ เข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติเพื่อพิจารณาก่อนนำเรียน รมว.ทส. และ รมว.กต. พิจารณาให้ความเห็นชอบตามลำดับต่อไป และผลจากการประชุมเตรียมการประชุมดังกล่าว เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2564 อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแนะนำให้ ทธ. ประสานงานไปที่กองทัพเรือเพื่อหารือประเด็นการจัดทำบันทึกความเข้าใจ เพื่อประกอบการตัดสินใจ คงหรือถอนวาระการประชุมฯ โดยนายสุวภาคย์ อิมสมุท ผู้อำนวยการกองเทคโนโลยีธรณี ทธ. ได้รับมอบหมายจาก อทธ. ให้เป็นผู้ประสานโดยตรงไปที่กรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ ซึ่งเป็นหน่วยงานวิชาการการใช้ประโยชน์ทางทะเลและชายฝั่งของกองทัพเรือ และเป็นหน่วยงานให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะแก่สนาธิการทหารเรือ โดยได้หารือกับ พลเรือตรีปฐมพจน์ แก่นจันทร์ รองเจ้ากรมอุทกศาสตร์ ในวันที่ 13 กันยายน 2564 เวลา 14.00 น. พร้อมส่งเอกสารที่จำเป็นประกอบการพิจารณา มีผลสรุปการหารือดังนี้

1. กรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ แจ้งว่า สถานการณ์ปัจจุบันเรื่องทางทะเล ไม่ว่าจะเป็นทางวิชาการหรือทางบริหารจัดการ ถือเป็นความมั่นคงทั้งสิ้น จึงมีความจำเป็นที่กองทัพเรือ จะต้องได้ข้อมูลทั้งหมดอย่างเป็นทางการจากหน่วยงาน เพื่อมอบหมายผู้ที่เกี่ยวข้องของกองทัพเรือประกอบด้วย หน่วยงานที่พิจารณาเชิงยุทธศาสตร์และนโยบาย และหน่วยงานที่พิจารณาเรื่องวิชาการและผลประโยชน์ ทำเรื่องเสนอความเห็นต่อสนาธิการทหารเรือก่อน จึงจะยินยอมให้มีการดำเนินการต่อไปได้

2. โครงการความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระหว่าง ทธ. กับสถาบันสมุทรศาสตร์ที่ 3 สาธารณรัฐประชาชนจีนพิจารณาในเบื้องต้น มีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคง จำเป็นต้องดำเนินการตามข้อ 1 เพื่อพิจารณาให้ความเห็นโดยละเอียด หากไม่ดำเนินการจะมีข้อโต้แย้งจากตัวแทนกองทัพเรือในที่ประชุมต่างๆ และจะมีมติให้ส่งเรื่องกลับมาให้พิจารณาที่กองทัพเรือ

3. กรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ ยินดีพิจารณาข้อมูลตามที่ ทธ. ส่งมาอย่างไม่เป็นทางการไปพลางก่อน หาก ทธ. ต้องการบรรจุเรื่องเข้าวาระ จำเป็นต้องมีการส่งเรื่องเพื่อพิจารณาอย่างเป็นทางการ ซึ่งจะให้คำตอบไม่ทันเดือนกันยายน ๒๕๖๔

ด้วยเหตุผลข้างต้น อทธ. (สมหมาย เตชวาล) จึงมีข้อสั่งการ ดังนี้

1. ให้ถอนวาระวาระที่ 4.17 การจัดทำบันทึกความเข้าใจ ออกไปจากวาระในการประชุมก่อนเนื่องจากระยะเวลาที่เหลืออยู่ ไม่เพียงพอที่ทำให้กองทัพเรือจะพิจารณาข้อมูล หารือและตอบข้อมูลกลับมายัง ทธ. ได้

2. ให้ ทธ. เร่งดำเนินการทำเรื่องอย่างเป็นทางการไปที่กองทัพเรือ ตามช่องทางที่ กรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ เสนอ เพื่อจะได้เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับความมั่นคง และหากผลเป็นบวกจะได้นำเสนอเข้าวาระในครั้งต่อไป